

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาเป็นระยะเวลายาวนาน ปัญหาหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการเมืองให้มีความมั่นคงและมีความต่อเนื่อง คือ การที่ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของระบบการเมืองขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั่นเอง

จากการศึกษาถึงอัตราการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย (เสรีน ปุณณะ หิตานนท์ และเน่งน้อย นະมาต 2520 : 45) พบว่า นอกจากการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่นๆ เช่น การช่วยโฆษณาหาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง ฯลฯ ยังอยู่ในวงจำกัดมาก และสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำนวนของการใช้สิทธิของคนไทยก็มีแนวโน้มขึ้นๆ ลงๆ ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง

นักรัฐศาสตร์ในหลายประเทศได้ทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสำคัญกับแง่มุมต่างๆ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยาของแต่ละคน อันได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ บุคลิกภาพแบบต่างๆ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ ปัจจัยที่เป็นตัวแปรด้านสถานะทางสังคมหรือภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

ข่าวสารการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับก็อาจจัดเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล (Almond and Verba : 20) กล่าวคือ การเข้ามี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูงเพียงใดและมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าประชาชนมีความรอบรู้ทางการเมือง รู้ถึงความเป็นไปของบ้านเมืองเพียงใด จึงมีข้อเสนอ ขอฟิจารณาว่า การที่ประเทศไทยประสบปัญหาในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยมาโดยตลอด นั้น อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความสนใจความรอบรู้ต่อข่าวสารการเมือง และความเป็นไป ของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการเพิกเฉยต่อบทบาทในการเข้ามี ส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นส่วนที่ป้อนเข้าสู่ระบบการเมืองที่สำคัญ ถ้าสมาชิกของระบบ การเมืองเป็นผู้สนใจและมีความรู้ในข่าวสารทางการเมืองอย่างดี มีแนวโน้มที่จะเข้าปฏิบัติ หน้าที่และมีบทบาทของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพัน ต่อระบบการเมืองอย่างแน่นหนา อันจะนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง (Deutsch 1963 : 13)

ด้วยเหตุนี้ ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะข่าวสารด้านการเมืองจะช่วยทำให้ประชาชนเกิด ความรู้ความเข้าใจกลไกทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะยังผล ให้สมาชิกของระบบการเมือง กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูงเพียงใด และมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่า ประชาชนมีความรอบรู้ทางการเมือง รู้ถึง ความเป็นไปของบ้านเมืองเพียงใด เพราะถ้าประชาชนขาดความรู้และความสนใจในข่าวสารการ เมือง และความเป็นไปของบ้านเมือง มักจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเมินเฉยต่อกระบวนการ ทางการเมือง ต่อดังกล่าวทางการเมือง ซึ่งได้แก่ รัฐสภา พรรคการเมือง เมินเฉยต่ออุปสรรคและ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ จนกระทั่งไม่สามารถปรับตัวเพื่อสนองต่อหน้าที่ของระบบได้ ซึ่ง จะนำไปสู่การไร้เสถียรภาพในระบบการเมืองและเกิดการตั้งระบบการเมืองใหม่ที่คิดว่าเหมาะสม กว่าขึ้นมาแทน (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2523 : 1)

จากความสำคัญของข่าวสารการเมือง ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น กรุงเทพมหานคร นับได้ ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าสนใจ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเขตที่มีประชาชนหนาแน่น มีสื่อมวลชนหลายประเภทหลายรูปแบบประชาชนมีระดับ การศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงเช่นกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ จะคาดคะเน ประกอบกับผลการวิจัยที่ผ่านมา มา (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2523 : 31-34) ว่า

ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครน่าจะมีความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงอันจะเป็นเป้าหมายหนึ่งที่จะวิจัยถึงระดับความรู้ทางการเมืองเลือกตั้ง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้ที่มีความสนใจและมีระดับความรู้ทางการเมืองสูง เพราะมีปัจจัยสนับสนุนมาก ดังได้กล่าวมาแล้วนั้นจะมีความสนใจเลือกเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งมากเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในครั้งต่อไป ผู้เขียนจึงสนใจที่จะหยิบยกปัญหานี้มาทำการวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางด้านประชากร กับพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารทั่วไป ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อมวลชน ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครแยกตามลักษณะทางประชากร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อมวลชน กับระดับความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ปัญหาคำวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปทางด้านประชากร และพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไป ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกัน จะเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งแตกต่างกันหรือไม่ และอย่างไร
3. พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อมวลชน กับระดับความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กันอย่างไร หรือไม่

สมมติฐานของกรวิจัย

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อมวลชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นิยามตัวแปรในการวิจัย

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน หมายถึง ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ และการอ่านนิตยสาร /วารสาร โดยวัดความบ่อยครั้งของการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท และการใช้เวลาในการเปิดรับสื่อต่างๆ

ปริมาณการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ผลคูณระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ กับระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับต่อวัน

ข่าวสารการเลือกตั้ง หมายถึง ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรับจากสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร ในช่วงเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2539

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิไปออกเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

ขอบเขตของกรวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารต่างๆ และข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อมวลชนทุกประเภทได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเฉพาะความรู้ในข่าวสารการเมืองที่เกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ช่วงประมาณเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2539 เท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบลักษณะพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นแนวทางในการวางแผนประชาสัมพันธ์ และกำหนดกลยุทธ์ในการใช้สื่อในการเผยแพร่ข่าวสารการเลือกตั้งต่อไป
2. ได้ทราบลักษณะพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้ง ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอข่าวสารการเลือกตั้งต่อไป